

DATOS IDENTIFICATIVOS

Teoría e técnica do documental

Materia	Teoría e técnica do documental			
Código	P04G070V01904			
Titulación	Grao en Comunicación Audiovisual			
Descriidores	Creditos ECTS 6	Sinale OP	Curso 3	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Comunicación audiovisual e publicidade			
Coordinador/a	Martinez Martinez, María Isabel			
Profesorado	Martinez Martinez, María Isabel			
Correo-e	isabelmartinez@uvigo.es			
Web				

Descripción xeral Aínda que aparentemente secundario e periférico en relación cunha historia básica do cine, maltratado industrial e teóricamente durante boa parte da historia do cine, o documental representa en xeral un marco importantísimo na historia do estilo cinematográfico e ata, nalgúns casos, no ámbito industrial. Presenta á vez, e con todo, moitos problemas metodológicos e pragmáticos de cara á súa análise textual e histórico. A asignatura axuda ao alumno a asumir que o documental presenta unhas posicóns textuais diferentes ás do cine de ficción que afectan a dispositivos formais, estilísticos e de enunciación.

O tratamento formal das imaxes e o son co mostrado produce modelos históricos diferentes, e isto maniféstase en estratexias concretas de selección, montaxe e posta en escena que distinguen o documental como un modelo distinto ao do cine de ficción. Trátase pois de aproximarse a un dos máis fascinantes territorios filmicos, aquel que, partindo do documental clásico (de Flaherty a Grierson) e atravesando a modernidade (de Rouch e Wiseman a Claude Lanzmann) acabará no seu período de maior autoconciencia e reflexividat por facer colisionar "documental" e "ficción" ofrecendo suxestivas experiencias que, a falta de ulteriores axustes, poderíamos cualificar como cine-poemas, falsos documentais, cine-ensaio, películas de metraje atopado, etc.

Estas e outras cuestións serán obxecto de estudio na asignatura.

Competencias de titulación

Código

A2	Coñecemento da historia e evolución da fotografía, cine, radio e televisión a través das súas propostas estéticas e industriais, ademais da súa relevancia social e cultural no tempo. Relacionar a evolución tecnolóxica e industrial coa linguaxe audiovisual, tendo en conta os conceptos teórico prácticos das representacións visuais e auditivas, os sistemas de comunicación e transmisión de conceptos e as súas realidades, así como os valores simbólicos e culturais básicos que favorezan unha correcta interpretación e análise dos signos ou códigos da imaxe en toda a súa extensión
A9	Coñecemento, identificación e aplicación de recursos, elementos, métodos e procedementos dos procesos de construcción e análise dos relatos audiovisuais tanto lineais como non lineais
A27	Capacidade para analizar relatos audiovisuais, atendendo aos parámetros básicos da análise de obras audiovisuais, considerando as mensaxes icónicas como textos e produtos das condicións sociopolíticas e culturais dunha época histórica determinada
A39	Coñecementos sobre teorías, métodos e problemas da comunicación audiovisual e as súas linguaxes que sirvan de soporte para a súa actividade, en función dos requerimientos fixados como coñecementos disciplinares e competencias profesionais
A44	Capacidade para percibir criticamente a nova paisaxe visual e auditiva que ofrece o universo comunicativo que nos rodea, considerando as mensaxes icónicas como froito dunha sociedade determinada, produto das condicións sociopolíticas e culturais dunha época histórica determinada
B7	Conciencia solidaria: respecto solidario polas diferentes persoas e pobos do planeta, polos valores universais de educación, cultura, paz e xustiza, e polos dereitos humanos, a igualdade de oportunidades e a non discriminación de mulleres e persoas con discapacidade
B8	Sensibilidade, respecto e necesidade de conservación do patrimonio cultural e audiovisual de Galicia e do mundo

Competencias de materia		Resultados de Formación e Aprendizaxe
Resultados previstos na materia		
Coñecemento da historia e evolución do documental no cine e TV	A2	
Coñecemento da teoría e escolas principales do documental, así como das súas tendencias e modalidades	A39	
Coñecemento e identificación dos elementos, recursos e métodos presentes no proceso de construcción dun relato documental para diversos medios audiovisuales	A9	
Capacidade de analizar o relato documental como xénero, tendo en conta a súa estructura narrativa, planificación e montaxe, así como o seu contexto político-social e cultural	A27	
Capacidade de análise crítico ante a concepción e realización de documentales	A44	
Respeto solidario polos distintos modelos de documental, nacidos noutrasen culturas e con outros valores sociales	B7	
Sensibilidade por conservar o patrimonio documental xenerado a través dos tempos	B8	

Contidos	
Tema	
Introducción ao documental	Diferencias entre documental e reportaxe Veracidade e obxetividade Temas e estilos
As modalidades de representación	Modalidade expositiva Modalidade observacional Modalidade interactiva Modalidade reflexiva Modalidade performativa- Modalidade poética
O documental contemporáneo: cando se borra a fronteira de xénero	Cine de non ficción A postverité A reinención do documental O fake, a apropiación e remontaxe Cine ensaio
O documental en España	Breve historia do documental español 2000-2010 a nova ola do documental español O caso do Novo Cinema Galego
A produción de documentais	O desenvolvemento A investigación de campo A producción postproducción Comercialización e difusión

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	15	30
Presentacións/exposicións	2	10	12
Traballos tutelados	8	24	32
Seminarios	4	8	12
Proxectos	15	45	60
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Cartafol/dossier	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descripción
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudiante.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumno ante o docente e/ou un grupo de estudiantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo
Traballos tutelados	O estudiante, mediante a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía terá que redactar un traballo teórico achega dalgún dos temas da producción de documental vistos no aula e pactado previamente co docente.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Proxectos	O proxecto consistirá en realizar unha peza documental non superior a dez minutos. Os alumnos, desta forma, poderanse achegar de forma práctica ao obxecto de estudio desta materia

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descripción
Proxectos	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente no aula e nos momentos que o profesor ten asignados a tutorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Traballos tutelados	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente no aula e nos momentos que o profesor ten asignados a tutorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)
Probas	
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	
Cartafol/dossier	

Avaliación		
	Descripción	Cualificación
Presentacións/exposicións	Defensa dos proxectos e presentacións dos traballos teóricos realizados na asignatura	10
Traballos tutelados	Traballo de investigación teórico sobre un aspecto do cine documental que deberá ser fixado entre o profesor e o alumno previamente	10
Proxectos	Traballo desenvolvido durante o curso que consiste na realización dunha peza documental	30
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame escrito da materia na data correspondente. Onde o alumno terá que analizar un fragmento dunha obra documental e relaciona-la cos contidos vistos na clase ou no desenvolvemento dun tema.	40
Cartafol/dossier	Presentación dunha memoria de proxecto documental que deberá incluír os documentos típicos dunha producción audiovisual	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

A materia impartese en réxime presencial, polo tanto, é OBLIGATORIA a asistencia ás clases, tanto teóricas como prácticas. Ao longo do curso realizaráse un control de asistencia.

Para superar a materia é necesario ter aprobadas todas as partes, isto é: a parte teórica, a práctica e superar o control de asistencia.

En caso de suspender a parte práctica na convocatoria de xuño, os alumnos terán que realizar unha serie de traballos prácticos pactados co profesor co obxectivo de superar a materia.

En caso de suspender a parte teórica na convocatoria de xuño, os alumnos deberán superar un exame teórico na segunda convocatoria.

Aqueles alumnos que non superen o control de asistencia deberán presentar un traballo compensatorio pactado previamente co docente.

En caso de non superar a materia na segunda convocatoria o alumno terá que volver a cursar a materia adaptándose á guía docente do curso no que se matricule.

Bibliografía. Fontes de información

Flaherty, Robert, **Nanook el esquimal**,

Why we fight,

Morris, Errol, **The thin blue line**,

Guerín, José Luis, **En construcción**,

Wiseman, Frederick, **Titicut Follies**,

Varda, Agnès, **Les glaneurs et la glaneuse**,

Marker, Chris, **Sans Soleil**,

Jordà, Joaquim, **Mones com la Becky**,

Godard, Jean-Luc, **Histoire(s) du cinéma**,

Laxe, Oliver, **Todos vós sodes capitáns**,

Rouch, Jean y Morin, Edgar, **Chronique d'un été**,

Welles, Orson, **F for fake**,

Moore, Michael, **Roger and me**,

Resnais, Alain, **Nuit et Brouillard**,

Berliner, Alain, **Nobody bussines**,

Lanzmann, Claude, **Shoah**,

Andrew, Dudley J., (1978), Las principales teorías cinematográficas, Gustavo Gili, Barcelona.

Barnouw, Erik, (1996), El documental: Historia e Estilo, Gedisa, Barcelona.

Bergala, Alain (2000) Roberto Rossellini: el cine revelado, Paidós, Barcelona.

Bordwell, David y Thompson, Kristin, (1995), El arte cinematográfico, Paidós, Barcelona.

Bonet, Eugeni, (1993), Desmontaje: Film, video/apropiación, reciclaje, IVAM, Valencia.

Catalá, Josep María, Cerdán, Josetxo y Torreiro, Casimiro, (2001), Imagen, memoria y fascinación, IV Festival de Cine Español de Málaga, Málaga.

Cerdán, Josetxo y Torreiro, Casimiro, (2007), Al otro lado de la ficción: Trece documentalistas españoles contemporáneos, Cátedra, Madrid.

Cerdán, Josetxo, (2007), □Después de lo real□, Archivos de la Filmoteca, nº 57-58, Vol. 1 y 2, Filmoteca de Valencia, Valencia.

Cherchi Usai, Paolo, (2005), La muerte del cine, Leartes, Barcelona.

Comolli, Jean Lois, (2007), Ver y poder, Aurelia Rivera, Nueva Librería, Buenos Aires.

Font, Domènec y Losilla, Carlos, (2007), Derivas del cine europeo contemporáneo, Ediciones de la filmoteca, Valencia.

Frances, Miguel, (2003), La producción de documentales en la era digital, Cátedra, Madrid.

ledo, Margarida, (2003), Del cine-Ojo a Dogma 95: Paseo por el amor y la muerte del cinematógrafo documental. Paidós comunicación, Barcelona.

MacCann, Richard Dyer, (1966), Film: A Montage of theories, Dutton Paperbacks, Nueva York.

Martin, Adrian y Rosembaum, Jonatham, (2003) Movie Mutations: The changing world of cinephilia, BFI, Londres.

Nichols, Bill, (1997), La representación de la realidad, Paidós, Barcelona.

Quintana, Ángel, (2003), Fábulas de lo visible: el cine como creador de realidades, Acantilado, Barcelona.

Sánchez-Navarro, Jordi e Hispano, Andrés, (2001), Imágenes para la sospecha, Glenat, Barcelona.

Torreiro, Casimiro y Cerdán Josetxo, (2005), Documental y vanguardia, Cátedra, Madrid.

Ortega, María Luisa,(2005), Nada es lo que parece, 8 ½, Madrid.

Ortega, María Luisa y García, Noemí, (2008): Cine directo, TB editores, Madrid.

Plantinga, Carl, (1997), Rethoric and Representation in non fiction Film, Cambridge University Press, Nueva York.

Sichel, Berta, (2003), Postvérité, Centro Párraga, Murcia.

Tarkovski, Andrei, (2007), Esculpir en el tiempo, Rialp, Madrid.

Vorkapich, Slavko, (1966), «Toward True Cinema», en Film: A Montage of theories, Dutton Paperbacks, Nueva York.

VV.AA., (2007), D'generación: experiencias subterráneas de la no-ficción española, Instituto Cervantes, Madrid.

Weinrichter. Antonio, (2004), Desvíos de lo real, Festival Internacional de Cine de las Palmas, T&B editores, Las Palmas.

Weinrichter. Antonio, (2007), La Forma que piensa : tentativas en torno al cine-ensayo, Comunidad Foral de Navarra, Pamplona.

Weinrichter. Antonio, (2008), Metraje encontrado. La apropiación en el cine documental e experimental, Festival Punto de Vista, Pamplona.

www.blogsandocs.com

www.acuartaparede.com

Recomendacóns

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Guión, producción e realización de programas de ficción/P04G070V01602

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Narrativa audiovisual/P04G070V01503
